

Results. The reconstruction of the literary conceptualization processes conducted according to the elaborated sequence of methods and procedures, taking into consideration of systemic unity of textual form and content, allowed to create a semantic model the discussed concepts. Thus, the structure of the concepts' content includes features that expose the concepts of motherland and native land as ambivalent in terms of emotional perception and evaluation. The specificity of Wordsworth's poetry lies in the subtly elaborated ethnographic and naturalness of the space, foregrounding the idea of the indissolubility of individual destiny and the processes of social transformation of the ethnic environment. The space of the native land can be either favourable, beneficial or aggressive, devouring, functioning both as a symbol of unavoidable transformations and stagnation. The dynamics of space transformations in the plane of textual actualization is embodied in fuzziness of the boundary between poetically reflected existential notions.

Discussion. The problem of literary conceptualization needs further analysis due to its complexity. The further research in the field of cognitive stylistics involves the elaboration of effective methods and mechanisms of revealing cognitive processes underlying the encoding and decoding of stylistically relevant information securing the actualization of the concept in different types of texts.

Keywords: literary text, discourse, literary concept, literary conceptualization, literary / poetic image, William Wordsworth.

Vitae

Nataliia Romanyshyn is the Associate Professor of the Department of applied Linguistics of Lviv National Polytechnic University. Areas of interest include stylistics, poetics, cognitive poetics, narratology, pragmatics, discourse studies.

Correspondence: nataliya.romanyshyn@gmail.com

Грина Царьова

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1939-7912>

DOI 10.31558/1815-3070.2020.39.8

УДК 81'367.633

ЛІНГВОЦЕНТРИЧНИЙ АСПЕКТ ЮРИДИЧНОГО ТЕКСТУ

Розглянуто лінгвоцентричний аспект складання процесуальних актів кримінального судочинства. Визначено й систематизовано мовностилістичні особливості юридичних текстів. Формально-лінгвістичний метод дозволив опрацювати норми чинних КК та КПК України, підготувати низку пропозицій щодо вдосконалення юридичних текстів України. Установлено, що процес мовної діяльності носіїв мови опрідметнюється в текстах, створених за різними моделями, у яких неоднаково реалізується потенціал дериваційного функціонування слова.

Ключові слова: процесуальний акт, термінологія, фахова мова, юридична конструкція, юридична мова.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Держава не може існувати без налагодженого управлінського механізму, який би забезпечував гармонійний розвиток та функціонування правової системи суспільства. Основу цього механізму складають правові акти, «робота» над якими передбачає врахування мовних особливостей, що стали предметом вивчення юридичної лінгвістики. Видова класифікація нормативно-правових актів свідчить не тільки про струк-

турну ієрархію та складність будови законодавства, але і про відповідну структурованість правил юридичної техніки, що застосовуються відповідно до потреб підготовки того чи того виду документів: наказу, рішення, розпорядження, правила, інструкції, положення тощо.

Відомо, що в розвитку державотворення важлива роль відводиться національній фаховій мові й термінології, оскільки саме через енциклопедії, словники, національні галузеві та термінологічні стандарти, правові акти, кодекси, статuti відображається наукове, культурне і соціально-економічне надбання держави (Рицар 87). На рівні граматики, морфології та синтаксису юридична мова значно повторює ознаки загальнонаціональної мови, відрізняючись від неї лише своїм лексичним компонентом та функціями. Оновлення правової системи загалом призвело до виникнення труднощів модифікації понятійного апарату. Ефективність виконання закону залежить від того, наскільки зрозуміло сформульовано юридичний текст.

Юридичний текст утворює зміст, спрямований на формулювання норм законодавства та регулювання і контроль суспільних відносин. Маючи політичні, суспільно-культурні та економічні підстави реалізації мети юридичного тексту, визнаємо, що право функціонує у сфері вже сформованих соціальних відносин, значень і смислів, залучаючи ті з них, які ефективно використовуються як інструменти контролю. Отже, юридичний текст – це інтелектуальна діяльність у сфері права з логічною структурою, яка може бути розгорнута у взаємному зв'язку: мета–результат. Усі процесуальні акти складаються в конкретній правовій ситуації з обов'язковим дотриманням певних правил-вимог, які реалізуються у передбаченій законом процесуальній формі. В умовах збільшення обсягу законотворчості, упровадження нового законодавства в життя держави великого значення набуває оформлення процесуальних актів і техніка їх викладу.

Аналіз досліджень проблеми. Сучасний етап розвитку юридичної лінгвістики характеризується посиленою увагою до проблем семантики. Дисертації в українському мовознавстві присвячені як діахронічному, так і синхронічному аналізу юридичної лексики та термінології. *Історичні та історіографічні їх аспекти* досліджено у працях Б. Р. Стецюк «Юридична лексика кримінально-процесуального права Гетьманщини» (Стецюк 1999), М. Б. Вербенец «Юридична термінологія української мови: історія становлення та функціонування» (Вербенец 2004), Н. С. Трач «Українська правнича термінологія у ХХ ст.» (Трач 2009), М. М. Паночко «Розвиток української юридичної термінології в Західній Україні (1772–1919)» (Паночко 2013); *галузеві аспекти права* вивчали Т. В. Лепеха «Лексико-семантичні та словотвірні-структурні особливості судово-медичної термінології» (Лепеха 2000), О. В. Шпильківська «Українська термінологія фінансового права: семантичний, дериваційний та функціональний аспекти» (Шпильківська 2010), Л. Є. Гапонова «Формування української криміналістичної термінології» (Гапонова 2012), Р. І. Монастирська «Термінологія цивільного законодавства в системному і семасіологічному аспектах (на матеріалі Цивільного кодексу України)» (Монастирська 2012), П. Є. Луцьо «Термінологія конституційного права України: історія становлення та системна організація» (Луцьо 2014).

Мета і завдання. Метою статті є розгляд лінгвоцентричного аспекту складання процесуальних актів кримінального судочинства. Для досягнення поставленої мети заплановано реалізувати такі завдання: визначити й систематизувати мовностилістичні, структурні вимоги до цього типу юридичних текстів.

Об'єкт і предмет дослідження. Мова законодавства відіграє величезну роль у формуванні законодавчого стилю і створенні текстів права, служить засобом передачі інформації про зміст правових приписів. Яскравими зразками юридичного стилю є процесуальні акти кримінального судочинства, які стали *об'єктом* дослідження. *Предметом* дослідження є юридична конструкція процесуальних актів кримінального судочинства та шляхи її удосконалення.

Наукова новизна. Уперше в юридичній лінгвістиці розглянуто сучасні проблеми лінгвоцентричного аспекту творення текстів процесуальних актів кримінального судочинства та осучаснено мовностилістичні правила щодо їх підготовки.

Теоретична і практична цінність отриманих результатів. Викладені положення, узагальнення, висновки та рекомендації мають загальнотеоретичне значення для юридичної лінгвістики та є підґрунтям для подальших наукових розробок.

Опис фактичного матеріалу та методів, застосованих у процесі аналізу. Методологічною основою є система загальнонаукових і спеціальних методів, які застосовуються в юридичній та лінгвістичній науках. Формально-лінгвістичний метод дав змогу опрацювати норми чинних КК та КПК України, підготувати низку пропозицій щодо вдосконалення юридичних текстів України.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Лінгвоцентричний (терміноцентричний або класифікаційно-структурний) аспект – розгляд лексичних, граматичних, фонетичних, стилістичних одиниць тексту. Кожна структурна одиниця процесуального акту кримінального судочинства має відповідати позначуваному поняттю. Від уміння правильно застосувати мовні засоби та обґрунтовано викласти власну позицію багато в чому залежить успіх правової комунікації.

Юридична техніка у правотворчості містить у собі методики роботи над текстами нормативно-правових актів, прийоми найдосконалішого викладу думки законодавця (інших суб'єктів правотворчості) у статтях нормативно-правових актів, вибір найдоцільнішої структури кожної з них, термінології і мови, способи оформлення змін, доповнень, повного або часткового скасування, об'єднання нормативно-правових актів тощо. Вона забезпечує юридичну досконалість нормативних документів (Скакун 510). Юридична конструкція є одним з важливих елементів правотворчої техніки та способом впорядкування суспільних відносин, надання їм під час аналізу точності і чіткості. У сфері правотворчості використання юридичних конструкцій полегшує формулювання нормативних розпоряджень, надає нормативно-правовим актам чіткості, логічності, послідовності, забезпечує формальну визначеність права. Гранично концентроване вираження умов реалізації норми права покладене в основу формулювання однієї правової норми, а може об'єднувати декілька (*правопорушення об'єднує поняття адміністративне – кримінальне – цивільне – трудове – міжнародне*).

Правозастосування Кримінально-процесуального кодексу України (далі КПК) залежить від досконалості його змісту і форми. У КПК України є значна кількість невдалих з погляду чіткості, точності, зрозумілості, відповідності нормам української літературної мови термінів, терміносполук і формулювань, які потребують перегляду:

1) калькування: *дача показань* (ч. 4 ст. 167, ч. 1 ст. 176) – від рос. *дача показаний* – відповідно до норм української мови *правильно надання показів / свідчень* (СЮТ 41); *вищестоящий прокурор* (ч. 3 ст. 227, ч. 4 ст. 235), *нижчестоящий суд* (ч. 4 ст. 41, ч. 2 ст. 23-2), *вищестоящий суд* (ч. 2 ст. 339) – від рос. *нижестоящий, вышестоящий* – має бути *вищий прокурор* (СЮТ 36), *суд вищої інстанції* або *суд вищого рівня* (як у ч. 1 ст. 36); *на протязі допиту* (ч. 1 ст. 300) – від рос. *на протяжении* – має бути *протягом допиту*; *в дальшому захворів* (ст. 316) – від рос. *в дальнейшем* – має бути *надалі* або *у подальшому захворів* (НРУСД 104); *відмітка в протоколі* (ст. 146, ч. 4 ст. 426) – від рос. *отметка в протоколе*. Слово *відмітка* має значення «позначка», а слово *позначка* – «знак». Правильно *позначка* – у документі – запис, штамп і т. ін., які засвідчують, установлюють що-небудь (СУМ, 6, 823); *помітка* – письмовий знак, напис, позначка (СУМ, 7, 127); *сумніви і протиріччя* (ч. 1 ст. 409) – від рос. *противоречие* – має бути *суперечності*; *в якості захисника* (ч. 4 ст. 44) – від рос. *в качестве защитника*. Є якість товару / продукту, якість комерційна. У цьому випадку необхідно вдатися до конструкції «як хто» – *як захисник* (Пономарів 154);

2) наявність синонімічних дублетів термінів в одному реченні / одній статті: *адвокат* – *захисник* (ст. 44). Відповідно до правил юридичної техніки, в одному реченні / одному тексті правового акта не рекомендовано вживати синонімічні терміни.

3) неправильне вживання прийменників: *по місцю роботи* (ч. 2 ст. 92), *по поданню* (ч. 3 ст. 23-1), *по закінченні допиту / слідства* (ч. 2 ст. 307, ч. 3 ст. 417); *при наявності* (ч. 2 ст. 190, ч. 1 ст. 434), *при необхідності пред'явити (виявити, проведення)* (ч. 1 ст. 175, ч. 1 ст. 193, ч. 2 ст. 196), *при умові* (ч. 2 ст. 194), *при яких обставинах* (ч. 1 ст. 188); *по яких обвинуваченнях підсудний виправданий, а по яких – засуджений* (ч. 7 ст. 335). Відповідно до норм української мови, має бути *за місцем роботи; за поданням; після закінчення допиту, слідства; за наявності; за необхідності пред'явити, виявити; за умови; за (певних) обставин, за якими обвинуваченнями підсудний виправданий, а за якими – засуджений і підсудного засуджено – виправдано*;

4) Невиважене вживання видових варіантів дієслова / дієслівних форм: *вислухує покази / пояснення* (ч. 6 ст. 143, ч. 5 ст. 419), *заслухують вирок стоячи* (ч. 2 ст. 341) / *вислуховує покази / пояснення, заслуховують вирок*;

5) уживання канцелярської лексики: *даний злочин* (ч. 9 ст. 335), *дана справа* (ст. 37), *дана особа* (ст. 133). У статтях слово *даний* ужито у значенні «цей», тому має бути *цей злочин, ця особа*;

б) неправомірне уживання понять: *виділення справи про неповнолітнього* (ч. 1 ст. 439) (*справа про кого?*). Правильно *виокремлення справи про злочин неповнолітнього* (*справа про що?*);

7) неуніфіковане використання термінів: 1) вирок – це рішення ... про винність або невинність особи (п. 12 ст. 32), невинність виправданого (ч. 7 ст. 334) – винуватість або невинуватість засудженого (ч. 2 ст. 369). Правильним буде вживання термінів винуватість / невинуватість; 2) відбуття покарання (ч. 1 ст. 407) – у назві ст. 407 ужито відбування покарання. Отже, замість *відбуття* використовувати виразніше і точніше синонімічний відповідник *відбування*; 3) мотивована постанова (ст. 124, ч. 2 ст. 196) – вмотивована постанова (ч. 3, 5 ст. 177, ч. 4 ст. 190); 4) на додаткове розслідування (ст. 281) – для додаткового розслідування (ч. 2 ст. 276) – для провадження додаткового розслідування (ч. 1 ст. 273). Правильно вживати уніфіковане терміносполучення *для провадження додаткового розслідування*; 5) у вигляді позбавлення волі (ч. 2 ст. 17, ч. 1 ст. 338) – у виді позбавлення волі (ч. 3 ст. 7-3, ч. 2 ст. 334). Уживають за аналогією з російським словосполученням *в виде лишения свободы*. Російському словосполученню *в виде чего* в українській мові відповідає *у вигляді чого* (РУС 146). Отже, точніше уживати терміносполучення *у вигляді позбавлення волі*;

8) уживання пасивної лексики: *дорослі підмовники* (п. 6 ч. 1 ст. 433) – має бути *підбурювачі* (СЮТ 185);

9) уживання ненормативних слів: 1) *зноситися між собою* (ч. 3 ст. 167), де *зноситися* – входити в стосунки, переговори, установлювати зв'язки з ким-небудь; *спілкуватися* (СУМ, 3, 671). Пропонуємо вживати замість *зноситися* словосполучення *спілкуватися між собою*; 2) *речові докази повернуті володільцеві, законним володільцям* (ч. 4 ст. 80, п. 5 ч. 1 ст. 81) – має бути *власник, власникові* (Пономарів 49);

10) порушення норм узгодження: 1) *неузгодженість у роді останнього компонента словосполучення з попереднім: притягнення особи як обвинуваченого* (ст. 131, 133). Як бачимо, слово *особа* жіночого роду, а слово *обвинувачений* – чоловічого. Має бути *притягнення особи як обвинувача*; 2) *неузгодженість форм множини-однини: одночасно вживається всіх можливих заходів* (ч. 3 ст. 97). Слово *вживається* використано в однині, а слова *всі можливі заходи* – у множині. Має бути *одночасно вжито всіх можливих заходів*;

11) уживання тавтологічних конструкцій: *забезпечення безпеки* (ч. 2 ст. 43, ч. 2 ст. 43-1) – пропонуємо *гарантування безпеки* (СЮТ 129);

12) інтелектуальна неточність: *дипломатична недоторканість* (ч. 3 ст. 3) – *недоторканність особи / житла* (ст. 14, ст. 14-1). Слово *недоторканість* має значення «непорочний, чистий, цнотливий», а *недоторканність* – «охороняється законом від посягань від когось-небудь» (НТСУМ 839). Отже, має бути *недоторканність дипломатична, особи / житла*. У юриспруденції чітко визначено поняття *власності*, складником якого є *володіння*, і поняття *майно*. *Володіння* означає і «*володіти*», і «*те, що є чією-небудь власністю (земля, майно тощо)*» (ВТСУМ 156). *Власність* – і «*майно, належне кому-, чому-небудь*», і «*належність чогось кому-, чому-небудь із правом розпоряджатися*» (ВТСУМ 151). Слово *майно* – це «*речі, які комусь належать за правом власності*» (СУМ 598).

13) неуніфіковане написання: *частина друга статті 76* (ч. 4 ст. 404) – *частина 2 і 3 статті 74* (ч. 1 с. 405-1); *не пізніше десяти днів* (ч. 2 ст. 447) – *до 30 діб* (ч. 4 ст. 447).

Головною вимогою змісту закону є регулювання відносин, які є предметом будь-якої галузі права (у законі не повинно міститися протиріч, і він також не повинен суперечити системі законодавства загалом). Текст закону має містити всі три елементи норми права: гіпотезу, диспозицію і санкцію. «Гіпотеза – це частина норми, яка вказує на конкретні фактичні життєві обставини (події, дії людей, сукупність дій, факти), за яких норма вступає в дію ... Диспозиція ... вказує на правила поведінки, яким повинні підкорятися суб'єкти, якщо вони виявились причетними до умов, виокремлених у гіпотезі ... Санкція – це своєрідний елемент норми права, можливе покарання, якщо суб'єкти не виконують приписи диспозиції чи заохочення за здійснення рекомендованих дій» (Булаков 25).

Результатом пошуку синтезованих моделей юридичних конструкцій є вияв проміжних механізмів породження тексту, що має початкову двопланову природу: мовне пізнання, внутрішню форму, ономазіологічні категорії (Голев 1995), ментально-лінгвальний комплекс. Оскільки закон є офіційним документом вищої юридичної сили, то для нього характерна визначена структура: частина; розділ; глава; стаття. Суб'єкт активності – мова як самостійна детермінувальна і саморегульовальна матерія (і відповідно текст у своїй супозиції виявляє потенції саморозвитку) (Голев 7). Денотативні семи, які відображають зв'язки і відношення предмета з іншими, відступають на другий план, але не зникають повністю. Ця залишкова багатоозначальність, пов'язана з денотатом предмета, створює нестійке положення якісної ознаки в структурі лексичного значення. На основі парадигматичного зв'язку із спільнокореновими прикметниками кваліфікативна семантика на *-ичн(ий)*, *-ічн(ий)* є не просто значенням. У структурі лексичного значення таких прикметників відбувається висування на передній план абстрактних означальних компонентів, пов'язаних зі значенням мотивувальних іменників: *дипломатичний* (ухильний); *терористичний* (насильницький); *фактичний* (дійсний); *стратегічний* (важливий); *юридичний* (правовий).

Слово залежить від вищої одиниці, від синтаксичного цілого (реалізується функція-залежність), і водночас кожне похідне слово є метою. Але реалізація потенцій, закладених у слові, відбувається через індивіда, через його інтенції, що передбачає можливість використання антропологічної моделі для виявлення закономірностей дериваційного функціонування слова, зокрема, для доведення різних типів його функціональності. Внутрішня форма слова, за визначенням О. І. Блінової, є усвідомленням носіями мови зв'язку звучання і значення (Блінова 27), що дає змогу в низці робіт з вивчення явищ лексичної мотивації використовувати свідчення мовної свідомості як лінгвістичного джерела. До того ж реалізація дериваційного потенціалу слова залежить не тільки від його системних властивостей, але і від типу мовної свідомості: ідеалістичного, культурного і матеріалістичного, технічного, або налаштованого на «етимологічну довіру» й «етимологічний скепсис» (Голев). Звідси намічається дві тенденції вживання спільнокоренових слів у тексті, пов'язаних з активним їх використанням або з прагненням до їх усунення як тавтологічних помилок. Ми все ж уважаємо, що «зовнішнє у власнє лінгвістичних моделях – лише сигнал для включення механізму реалізації потенцій, суб'єкт – лише «вмикач»» (Голев 7). Тому ми викори-

стовуємо результати мовленнєвої діяльності носіїв мови як реальну дійсність, яка надає об'єктивний матеріал для власне лінгвістичних досліджень, і вважаємо, що процес мовної діяльності носіїв мови опредметнюється в текстах, створених за різними моделями, у яких по-різному реалізується потенціал дериваційного функціонування слова. Тут ми звертаємося до мовної свідомості, мовного «чуття» судді, прокурора, адвоката як перших реципієнтів вихідного тексту для обґрунтування значущості лексико-дериваційного ряду: **хабароодержувач** \approx **хабарник**; **хабародавець** \approx **хабарник**. Суб'єкт по-різному визначений в назві Розділу XVII Особливої частини КК України, у статтях і навіть в їх частинах. У назві ст. 3684, що передбачає дії не лише «хабародавця», а й «хабароодержувача», невинувато використано слово «підкуп». Диспозиції статей сконструйовані неоднотипно, вони громіздкі та заплутані. У них наведено різні переліки таких суб'єктів, що не є вичерпними, міститься вказівка на інших осіб, які надають публічні послуги, проте загального визначення таких осіб у законодавстві немає. Ознаку злочину «прохання» щодо неправомірної вигоди через недбалість законодавця передбачено у частині статті, за якою відповідає «хабародавець». Із законодавчими недоліками пов'язані й недоліки правозастосування. Через наявність у назві ст. 3684 слова «підкуп» хибне враження, нібито предметом злочину, передбаченого в цій статті, не можна вважати «хабар-подяку» (що без попередньої домовленості надається вже після вчинення дій).

Неофіційне визначення відповідного суб'єкта злочину заважає судам застосовувати ст. 3684 у випадках, коли вказівка на конкретний різновид юридичних норм відсутня, тому замість ст. 3684 часто застосовують ст. 354 КК України. Особу, яка надає публічні послуги, іноді плутають зі службовою особою; в такому разі відповідне діяння кваліфікують не за ст. 3684, а за ст. 368 КК України. Оскільки деякі практики помилково вважають, що особа, яка надає публічні послуги, також є службовою, то в окремих випадках людину притягують до кримінальної відповідальності за сукупністю неслужбового та службового злочинів. Правозастосовники позбавлені можливості притягувати особу, яка надає публічні послуги, до відповідальності за прохання неправомірної вигоди.

Ми не знаємо, чи помічає юрист лексико-дериваційний ряд, чи усвідомлює його актуальність. Покладаємося на мовну інтуїцію як сполучну ланку між несвідомим і свідомістю. Вона є тим моментом у процесі вираження, який сам не усвідомлюється, але призводить до усвідомлення несвідомого. Тут реакція юриста зумовлена об'єктивними (закладеними в мові і тексті) і суб'єктивними (залежними від тексту закону і самого юриста) причинами.

Висновки та перспективи дослідження. Аналіз лінгвоцентричного аспекту юридичного тексту, який використовується для висвітлення поняття «юридична конструкція», дозволяє визначити її як сукупність правил використання засобів, прийомів та способів для створення, скасування та упорядкування процесуальних актів кримінального судочинства. Найбільшу групу принципів юридичної конструкції складають правила викладу текстів правових актів, серед яких розрізняють мовні правила (загальнолінгвістичні правила, правила використання окремих засобів мови, стилістичні правила), правила викладення змісту

актів, правила формування структури актів (правила розподілення нормативного матеріалу всередині акта за структурними елементами, правила оформлення заголовків акта та його структурних елементів). Робота з удосконалення нормативного кримінально-процесуального законодавства України повинна враховувати вимоги як власне права та законотворення, так і правила лінгвістики. Проведене дослідження відкриває перспективу подальших досліджень визначення потенційних синтаксичних параметрів сучасного юридичного тексту, тобто показників, за якими об'єктивують специфіку синтаксичної організації будь-якого функціонального стилю.

Література

1. Блинова О. И. Явление мотивации слов. Томск, 1984. 192 с.
2. Бодуэн де Куртене И. А. Избранные труды по общему языкознанию: В 2 т. М., 1963. 391 с.
3. Булаков О. Н. Законодательная техника и законодательный процесс в Российской Федерации (правила конструирования закона) : учеб. пособие. М. : Изд-во Московской гуманитарно-социальной академии, 2002. 176 с.
4. Вербенец М. Б. Юридична термінологія української мови: історія становлення і функціонування : автореф. дис. ... канд. філол. Наук : 10.02.01. Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка; Ін-т філології. К., 2004. 20 с.
5. Гапонова Л. Є. Формування української криміналістичної термінології : автореф. дис. ... канд. філол. Наук : 10.02.01. Запоріжжя : Запорізький нац. ун-т, 2012. 18 с.
6. Голев Н. Д. К построению теории деривационной лексикологии (функционально-динамический аспект). *Динамическая лингвистика*. Краснодар, 1995. 89 с.
7. Лепеха Т. В. Лексико-семантичні та словотвірні-структурні особливості судово-медичної термінології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 2000. 19 с.
8. Луньо П. Є. Термінологія конституційного права України: історія становлення та системна організація : автореф. дис. ... канд. філол. Наук : 10.02.01. Львів, 2014. 20 с.
9. Монастирська Р. І. Термінологія цивільного законодавства в системному і семасіологічному аспектах (на матеріалі Цивільного кодексу України) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Дніпропетровськ, 2012. 20 с.
10. Паночко М. М. Розвиток української юридичної термінології в Західній Україні (1772–1918 рр.) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника». Івано-Франківськ, 2013. 20 с.
11. Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради: навч. посіб. 2-е вид., стереотип. К.: Либідь, 2001. 240 с.
12. Рицар Б. Про досвід термінологічної праці в Україні. *Українська термінологія і сучасність*. К., 2001. Вип. 4. С. 87.
13. Скакун О. Ф. Теорія держави і права: підручник. 2-е вид. / пер. з рос. Харків : Консум, 2005. 656 с.
14. Стецюк Б. Р. Кримінальний процес у правовій системі Гетьманщини : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2008. 21 с.
15. Трач Н. С. Українська правнична термінологія у ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 10.02.01 / Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці, 2009. 20 с.
16. Шпильківська О. В. Українська термінологія фінансового права : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. К., 2010. 22 с.

Список джерел ілюстративного матеріалу

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / упорядник В. Т. Бусел. Київ, Ірпінь, 2007.
2. Новый російсько-український словник-довідник юридичної, банківської, фінансової, бухгалтерської та економічної сфери: близько 85 тис. слів / уклад. С. Я. Єрмоленко та ін. К. : Довіра, 1998. 783 с.
3. Новый тлумачний словник української мови: У 4 т. / уклад.: В. В. Яременко, О. М. Сліпущко. К. : Вид-во «Аконіт», 1999. Т. 2: Ж–О. 912 с.
4. Русско-украинский словарь: В 3 т. 2-е изд., исправл. К. : Гл. редакция УСЭ, 1984. Т. 2: Н-приятъ. 924 с.
5. Словник української мови : в 11 т. К. : Наук. думка, 1970.
6. Словник юридичних термінів (російсько-український) / уклад.: Й. Андерш, В. Винник, А. Красницька та ін. К. : Юрінком. Редакція «Бюлетень законодавчої та юрид. практики України», 1994. 322 с.
7. Лингвистический энциклопедический словарь / ред. В. Н. Ярцева. М., 1990.

References

1. Blynova, Olga. *Yavlenye motyvatsyy slov. (The word motivation phenomenon)*. Tomsk, 1984. Print.
2. Boduen de Kurtene, Ivan. *Izbrannyye trudyi po obschemu yazykoznaniiyu. (Selected Works on General Linguistics)*. М., 1963. Print.
3. Bulakov, Oleh. *Zakonodatelnaya tehnika i zakonodatelnyiy protsess v Rossiyskoy Federatsii (pravila konstruirovaniya zakona). (Legislative technique and legislative process in the Russian Federation (rules for constructing the law))*. М., 2002. Print.
4. Verbenyets, Maya. “*Yurydychna terminolohiya ukrayins'koyi movy: istoriya stanovlennya i funktsionuvannya*”. Diss. Kyiv. nats. un-t im. T. Shevchenka. In-t filolohiyi. 2004. Abstract. Print.
5. Haponova, Lyudmyla. “*Formuvannya ukrayins'koyi kryminalistychnoyi terminolohiyi*”. Diss. Zaporiz'kyy nats. un-t, 2012. Abstract. Print.
6. Golev, Nikolay. *K postroeniyu teorii derivatsionnoy leksikologii (funktsionalno-dinamicheskyy aspekt). (To the construction of the theory of derivational lexicology (functional-dynamic aspect))*: Krasnodar, 1995. Print.
7. Lepekha, Tayisiya. “*Leksyko-semantychni ta slovotvirno-strukturni osoblyvosti sudovomedychnoyi terminolohiyi*”. Diss. Dnipropetrovs'k, 2000. Abstract. Print.
8. Lun'o, Petro. “*Terminolohiya konstytutsiynoho prava Ukrayiny istoriya stanovlennya ta systemna orhanizatsiya*”. Diss. L'viv, 2014. Abstract. Print.
9. Monastyr'ska, Rymma. “*Terminolohiya tsyvil'noho zakonodavstva v systemnomu i semasiolohichnomu aspektakh (na materialy Tsyvil'noho kodeksu Ukrayiny)*”. Diss. Dnipropetrovs'k, 2012. Abstract. Print.
10. Panochko, Mykhaylo. “*Rozvytok ukrayins'koyi yurydychnoyi terminolohiyi v Zakhidniy Ukrayini (1772–1918 rr.)*”. Diss. DVNZ “Prykarpat. nats. un-t im. Vasylya Stefanyka”. Ivano-Frankivs'k, 2013. Abstract. Print.
11. Ponomariv, Oleksandr. *Kul'tura slova: movnostylistychni porady. (Culture of the word: modern style please)*. К.: Lybid', 2001. Print.
12. Rytsar, Bohdan. *Pro dosvid terminolohichnoyi pratsi v Ukrayini. (About additional terminology in Ukraine)*. Ukrayins'ka terminolohiya i suchasnist'. К., 2001. Print.
13. Skakun, Olga. *Teoriia derzhavy i prava. (The theory of state and law)*. Kharkiv, 2005. Print.
14. Stetsyuk, Bohdan. “*Kryminal'nyy protses u pravoviy systemi Het'manshchyny*”. Diss. Khark. nats. un-t vnutr. sprav. Kh., 2008. Abstract. Print.
15. Trach, Nadya. “*Ukrayins'ka pravnycha terminolohiya u XX st.*”. Diss. Cherniv. nats. un-t im. Yu. Fed'kovycha. Chernivtsi, 2009. Abstract. Print.

16. Shpyl'kivs'ka, Olena. "Ukrayins'ka terminolohiya finansovoho prava". Diss. Nats. ped. un-t im. M. P. Drahomanova. K., 2010. Abstract. Print.

List of Sources

1. *Velykyy tlumachnyy slovnyk suchasnoyi ukrayins'koyi movy*. Kyiv Irpin', 2007. Print.
2. *Novyy rosiys'ko-ukrayins'kyy slovnyk-dovidnyk yurydychnoyi, bankivs'koyi, finansovoyi, bukhhalters'koyi ta ekonomichnoyi sfery*. K.: Dovira, 1998. Print.
3. *Novyy tlumachnyy slovnyk ukrayins'koyi movy*. K. 1999. Print.
4. *Russko-ukrayn'skyy slovar*, 1984. Print.
5. *Slovnyk ukrayins'koyi movy : v 11 t. K. : Nauk. dumka*, 1970. Print.
6. *Slovnyk yurydychnykh terminiv (rosiys'ko-ukrayins'kyy)*. K.: Yurinkom. Redaktsiya "Byuleten' zakonodavchoyi ta yuryd. praktyky Ukrainy", 1994. Print.
7. *Lynhvystycheskyy entsyklopedycheskyy slovar*. M., 1999. Print.

Надійшла до редакції 28 березня 2020 року.

LINGOCENTRIC ASPECT OF LAW TEXT

Iryna Tsareva

Social and Humanities Sciences Department, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Dnipro, Ukraine.

Abstract

Background: Respect for the hierarchy of laws is fundamental to the rule of law, as it dictates how the different levels of law will apply in practice. In general, the fundamental levels of hierarchy consist of: a constitution or founding document; statutes or legislation; regulations; and procedures. Specific classification of law acts testifies not only to the structural hierarchy and complexity of the structure of legislation, but also to the corresponding structuring of the rules of law technique, which applied according to the needs of preparation of a particular type of documents: orders, decisions, orders, rules, instructions, regulations, etc.

Purpose: The purpose of the article is to consider the lingocentric aspect of drafting criminal proceedings. To achieve this goal, it is planned to fulfill the following tasks: define and systematize linguistic, structural, requirements for legal texts.

Results: The attention is focused on the lingocentric aspect, which is manifested in the appeal to the linguistic consciousness, and acts as a kind of mirror of consideration of problems, ways of revealing patterns of organization of lexical material in the language system and as verification of initial hypotheses. With a tendency to polarization, at the heart of the relations between the forms of derivation of lexical units, there is a desire for mutual exchange of qualities, which leads to the formation of synthetic forms of derivation. At the level of word-forming systematics (within word-forming type), this leads to the formation of a rather complex hierarchically arranged system, which is a semantically multilevel categorization of the entities represented here.

Discussion: The functional differences of derivation forms correlate with their opposition at the level of logical, systemic and semantic analysis.

Keywords: procedural act, terminology, professional language, law construction, law language.

Vitae

Iryna Tsareva is Associate professor of Social and Humanities Sciences department, candidate of PhD, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs.

My research interests are derivation, lexical derivative relations, lexical derivative structure, contemporary law text, law language.

Correspondence: tsarevasdg@ukr.net